

ЭНГ ОФИР КУН

(Қиссадан парча)

(Давоми. Бошланни 3-бетда).

Бог ўртасида мөвнин кўл чайқалиб ётар, дам-бадам тўл-кинлар киркоқда шалолаб урлади. Тонг шамолиде мөвнин кўл аста жимирлер, энебир бир манзара касб этарди. Дилмуроддин юзига суннинг салсон шабедаси урлади.

Бог чиройли эди, ёз охирлаб колган бўлса ҳам гуллар ҳали кўрк-көйройин йўкотмаган, чаман-чаман бўлиб ошилиб ётар, қуенниң ишларидан жоплонено. Қуени қамаштириди. Шамон пулзордан муттеп гуллар хиддии келтириб димоқса урад, аллақайси дарахта кушшар гулма-таяй сайрарди. Богининг бўлсан манзараси Дилмуроддинга юрагида иштимоқ эмас, битим-туғанинг ҳарф ўйнотди. Ҳар гал қалбига бир олам қувонич, бир олам завъ-шавъ бахши этадиган гуллар суннек ва ҳунар кўринди.

«Мен ҳеч кимга керакласман!»

Бу фикр мисбади тинмай ҳарх уриб айланар, руҳини эзар, ўтнан, ўз ёғига ўзи қуорилиларди. Қуологи остидан ҳамон ойини ва дадасининг гаплари нари кетмас эди. У ўйдаги мажкорларни унтишига, ўзини қувониқ тутишига ҳар қанча ҳаракат кимласин, барбири бунин удасидан чиқа олмас, изтироблар чекар, «Ойим мени ташлаб кетдиларкуй!» деган ўй миссинин тинмас кемирарди.

У тинда ҳоргин чарзоқ сезиб, дарахт тагидаги ўринидик чуқчи. Боси ҳизи, никогонга врага қадалган, бир нуғата тикинганича хәб сурарди.

«Менинг айбим нима? Бирорни урибманни, бирорни сўнгимини! Бирон ёмон йўлга юриманни! Ени ойинни исходга кўйдиган бирон иш қўйибманни! Вактида маистебга борсан, ўтида уйга келсан, бозин болалердаги кўча санимасам! Ойим мени нега ёмон кўради? Қўниш ҳам боласини оппозион дайди-куй! Ойим сал бўлмас мени хиннинг чиқеруб кўйибманни! «Эси паст дейнинг ҳандоқ тилларি бордийин! Қайси она ўз тиқдан жигарбанди ҳаҷда шудай дайди?

Бу гапга ҳандоқ чиқаб бўлади! Ахир мен ўғай эмасман-куй!»

Ойиси ўғай бўлса Дилмуродга бунчалик алам кимласди, «Пешонам шу экани, деб ўқорат ва изтиробларга чидарди. У ўғай оналар ҳанка бўлишини жуда яхши билди.

Дилмурод ҳар замон-ҳар замонда у ёқдан бу ёқка ўтбетган одамларга қараб ўқуди. Ана, ойисига ўхшаган бир аёл келтири, Тавба, ўйн-басти, ўз-қўзларни ҳам худди кўйиб кўйиандаги ойининг ўзигини. У ётни ёшлардаги ўзигасини кўйидан ушлаб олган. Болалар ойисига қарайди, дам ёнда келепеттан баланд бўйни, юзлари кулиб турган дадесига нимадир демоқари бўлади. Болалар ойисига сакрайди, шўйлик чиқди, ойиси уни «дўймобон», деб зрилайди. Бунча ширинсуз-а!

Ҳамма шод, ҳамма ўйн-бўлиб юриди. Фақат Дилмуроддин ичига ўйроқ ёки ёришиш, ҳафа эди.

Дилмурод қанопидан айринган ўйн сингари шумушайиб, бояда қанча ўтрганини билмайди. Одам бекор ўтира, вакт ҳечмал утас экан, бозорда эса чот-чоп, «бўл-бўл» билан ҳандай қишиб кен бўлганини сезмай қоларди.

Дилмуроддин ўйнлиги вайрон, ойиси ҳақидаги ўйлар унга тинмас бермас, ўйлайвериб, юрама беттар ёкиларди. Ахир дардини кимга ўтади? Кимга ойим ундоқ, ойим бундок, дейди.

«Эй, Дилмурод — дайди у ўзига-ўзи. — Сен кимни ёмонламоқсан? Онангизни? Сен бир парча эт эдинга-куя, ахир? Ким сенга кўйини тупди? Ким сени парваришилаб вояж етказди, ким ўзи ёмай сенга едириди? Ким кечалари ширин ўйнусидан кечиб, бедор ўтириб сенга алла вайди? Ким ўйнингга қарди, ким сенга истаган нарсанни муҳтойирилди? Тилинг чиқиб иш бор, «ойи» деганингда, патка кўтариб иш бор маистебга борганингда ойнинг бир олам қувонманниниди? Энди катта бўлганингда онанг ёмон бўлдими? Ут... Бирор эшигина нима дайди?

Ахир ойим мени ташлаб кетдилар-куй!»

Дилмурод қарама-қарши фикрлар гирдобида ўтнанар, кемситилган, юнгли چўкан, ҳам рудан, ҳам жамсоман эзиларди.

Дилмуроддин кулоги остида бирдан бувисининг гаплари жаранглади.

— Пайғамбарларимизнинг саҳобаларидан бирни Расулуллоҳдан: «Айтинг-чи, мен кўпроқ кимни қадр этий!» деб сўрған экан. Шундуқ Расулуллоҳ шундагина «Отангизни» деб эмишлар. Саҳоба: «Сўнг-чи, деб сўраса, танин «Онангизни» деб жавоб килибдишлар. Саҳоба кўп мулодаза юниб яна сўрабди.

«Ўндан сўнг-чи!»

Расулуллоҳ ученинга бора ҳам «Онангизни» дебдилар. Саҳоба тўртични бор шу савонни бераркан, Расулуллоҳ шундагина «Отангизни» деб айтлишлар. Уламоларнимиз ҳадисе: «Канчат онангизни ёбни остидидар», деганлар...

Ха, она улуғ зот, уни ҳанча ҳурмат кильсан ҳам кам.

Дилмурод ойининг яхши фазилатларини зослаша уришар, аъмо ойининг бирорни ўтириб ёрдам берганини, ёнда даста-даста пулни бўлдириб, бирор зориллаб қарз сўраб чиқсанда ҳожатини чиқарганини, на бирорга багри кенглини ғилганини, юнглини илтадиган бирор гап айтганини эслай олмайди. Шундунг учунни, ўйларига бирор хирлабди, бирор чиқиши. Дилмурод аввалларни «Нега бизнинг бориши бош сумидай!» деб ҳайрон бўларди. Мен, энди себабини англашти.

Елони бўлмасин, Ҳалима деган бир аёл уларнинг кириб туради. Қейинни лайпларда жуда пашшакурда бўйил колган. Бир балоси бор. Дилмурод негадир бу хотинни ўтирийдайди. Пардо-андоза беланеб юришини, кўзини сунз гапиришини, баҳекиа ҳифзини, унинг гашини кептирди.

Ҳалима опа уч хонани уйда ёлини ўзи яшайди, эри билан ажралиган. Қизиқ ҳеч кеърда ишламиайди, ёнда даста-даста пул. Ойиси пулни хотини билан ўтсан ўйларидан Ҳалима опанини пултуп деб оғиз кўпиртиришлари худди ойининг ўзи. Ухшатмасдан ухратмас, деганлар тўтири экан. Э, ўйлайверса ган кўп...

Дилмурод бошни кўтерди. Унинг кўзларida ўйчалик, юнде аллақандай ҳоргин бир ифода... Кани, энди ҳаммасига кўн силтасо үзбек-узбекларни бош олиб кетса... Кетса, кетавэрса... Олам кенг-чи, ахир? У осуда, тини тоғлар багрига бориб колса. Қоялар багрида ўтлаб юрган, эзл-эзас кўзга ташланбеттан экинларни томошча ўрилб ўтирия. Истаса, тог меваларидан ҳорин тўйғазиб олади. Сўнг күшлариниң билин-билин саърванини тинглайди, ям-яшил майсаларга аганаб роддатлади.

У араларда кулоги тинч, ҳеч ким йўк, ҳеч ким унга «Ойнинг ундоқ, дадинг бундоқ», деб ташна тошларни отмайди. Ҳеч ким уни излаб келмайди. Дилмурод қайдида, деб сурнинтаришмайди, у ҳеч кимга керакласин. Тоҳлера ўйлайверди. Ахир Робинзон ҳам кимсанисиз оролда юшган-куй!

«Охирин. Бошланни рўзноманинг ўтган сонида.»

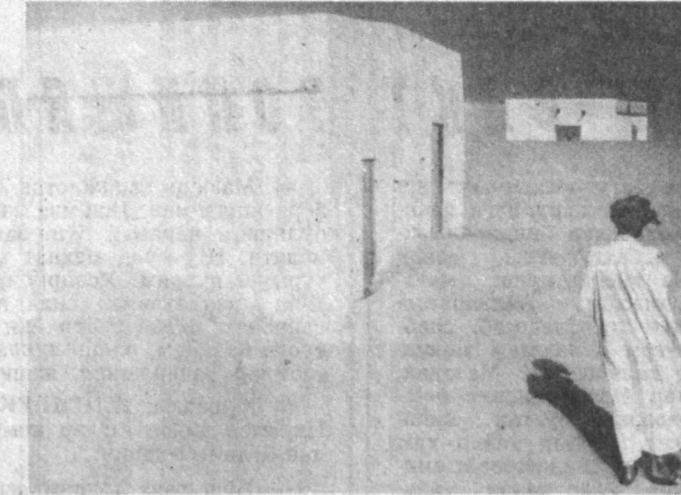
* Муҳаррифият меҳмонлари

Ўзбекистон бўйлаб сафар қилаётган Швейцария телевидениесининг журналистлари Серж Шмидт ва Симон Мор «Ташкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» муҳарририятида бўлдилар. Муҳаррир Эркин Эрназаров билан сўхбатда меҳмонлар республиканинг ва унинг пойтхатининг сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаёти, бу масалаларининг шаҳар рўзномаларида ёритилиши билан қизиқидилар.

СУРАТДА: Швейцария тележурналистлари «Оқшом» муҳарририятида.

Рустам Шарипов сурати.

* Ҳар тұғрида

АФРИКА қитъасида кеинги 50 йилнида 65 миллион гектар узумдор ерлар қўйилар тагида қолиб кетди. Масалан, Суданда 1958 йилдан 1975 йилга қадар қўйилар мамлакат жанубий томон 90 километр масофага сурилди. Бунинг ўстига ҳафтапал кучли шамол эса-ди. Пировардида ерларнинг

емирилини натижасида қарийб 50 миллион нафар деҳқон оч-нахор яшамоқда.

Олимлар бунинг сабаби қўйилаб дарахтларнинг кесиб юборишинда деб ҳисоблашмоқдалар. Ҳолбуки, ҳар бир африкалик оқиат тайёрлар узун кунинга камтида бир килограмм ёғочтахта сарфлайди.

СУРАТДА: қўйиларнинг кўчини мана бу қишилар каби қўйилаб истиқоматтохларнинг ер юздан бутунлай йўқо-

лаб кетиш хавфини тудирмоқда.

БРАЗИЛИЯ. Ушбу мамлакатда ҳам кунини зўрбазур ўтказётган одамлар кўриб турғач мана бу этикдўз қорнини тўйғазин учун креслода ястанаб ўтирган бадавлат кинининг ишлаб-зайдини билан мойлаб ўтирамиди...

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ЖАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНАЛАР

АБРОР ХИДОЯТОВ НОМЛИ УЗБЕК ДАВЛАТ ДРАМА ТЕАТРИ МАЙ ОИИ РЕПЕРТУАРИ:

1/В да — Алдагани хотин яхши (15.00, 18.00).

2/В да — Алдагани хотин яхши (15.00, 18.00).

3/В да — Отасининг қизи.

4/В да — Аршин мол-олон (премьера).

7/В да — Паранжи сирлари.

8/В да — Қопқон.

9/В да — Алдагани хотин яхши (15.00, 18.00).

10/В да — Отасининг қизи.

11/Вда — Аршин мол-олон (премьера).

13/В да — Искандар.

14/В да — Майсарапнинг иши.

15/В да — Темир хотин. (премьера).

16/В да — Отасининг қизи.

17/В да — Алдагани хотин яхши.

18/В да — Аршин мол-олон. (премьера).

20/В да — Темир хотин (премьера).

21/В да — Паранжи сирлари.

22/В да — Қопқон.

23/В да — Алдагани хотин яхши.

24/В да — Отасининг қизи.

25/В да — Аршин мол-олон. (премьера).

27/В да — Искандар.

28/В да — Паранжи сирлари.

29/В да — Майсарапнинг иши.

30/В да — Темир хотин (премьера).

31/В да — Алдагани хотин яхши.

Телефонлар: 44-11-70.

ХАЛҚЛАР ДУСТЛИГИ САРОИИДА

30, 31 май соат 16 ва 19 да

ОБИД АСОМОВ

«БИРГА БУЛСАК ОЛАМ ГУЛИСТОН»

янги қизиқарли дастурини

сизга ҳавозла қиласди

Томошада:

ШАҲБОЗ,
ШОҲРУҲ ва МОҲИНУР
НИЗОМИДДИНОВЛАР

«ТОШ—КЕНТ» гурухи